

Metodické vysvetlivky

Údaje o spotrebe potravín sú vyjadrené dvoma spôsobmi – ako spotreba v prepočte na jedného obyvateľa a ako celková spotreba v rámci Slovenskej republiky. Pri výpočte spotreby potravín na jedného obyvateľa sa používa stredný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, t.j. aritmetický priemer počiatočného (1.1.) a koncového (31.12.) stavu obyvateľstva v referenčnom (sledovanom) roku.

Tabuľka č.1 Stredný stav obyvateľstva v období rokov 2020 - 2024

Rok	Stredný stav obyvateľstva
2020	5 458 827
2021	5 441 991
2022	5 431 752
2023	5 426 739,5
2024	5 422 069

Výpočet spotreby je realizovaný prostredníctvom bilančnej metódy, ktorá umožňuje komplexné zachytenie pohybu potravinových komodít. Do bilancie vstupujú nasledovné premenné: počiatočný stav zásob, objem domácej produkcie, množstvo dovezených a vyvezených tovarov, odhadované straty počas skladovania a distribúcie, ako aj konečný stav zásob ku koncu roka. Všetky uvedené premenné pochádzajú z administratívnych zdrojov údajov dostupných zo zisťovaní Štatistického úradu Slovenskej republiky a Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. Pri niektorých komoditách nie sú administratívne zdroje údajov dostupné pri všetkých premenných vstupujúcich do výpočtu bilancie.

Údajové zdroje:

a) zdroje od Štatistického úradu SR:

- Poľ 1 - 04 – Štvrťročný výkaz o živočíšnej výrobe a predaji živočíšnych výrobkov,
- Ryb 1-01 – Ročný výkaz o produkcii a výlove rýb,
- Mesačný výkaz v priemysle Priem 1-12 (členenie výrobkov na základe klasifikácie PRODSLOV pre daný referenčný rok),
- Ročný výkaz o výrobe priemyselných výrobkov a priemyselných službách Priem 6-01 (členenie výrobkov na základe klasifikácie PRODSLOV pre daný referenčný rok),
- Štatistika zahraničného obchodu - dovoz a vývoz potravinových komodít.

b) Zdroje od Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidiek Slovenskej republiky:

- LB 3-04 – Štvrťročný výkaz o bilancii liehovín,
- ML 6-01 – Ročný výkaz o produkcii a využití mlieka v mliekarňach,
- ML 6-12 – Mesačný výkaz o nákupe mlieka a smotany a výrobe mliečnych výrobkov,
- FCMIZ 1-12 – Mesačný výkaz o fondoch cukru, melasy a izoglukózy,
- KRMZ 1-04 – Štvrťročný výkaz o výrobe krmných zmesí a spotrebe surovín pri ich výrobe,
- LIAH 1-12 – Mesačný výkaz o liahnutí, násadových vajciach a jednoduchovej hydine,
- Mäso 1-12 – Mesačný výkaz o zabití jatočných zvierat, hodnote ich nákupu podľa tried kvality, o bilancii mäsa na kosti a výrobkov z mäsa,
- OB 9-12 – Mesačný výkaz o zdrojoch, predaji a použití obilnín,
- ODV 7-02 – Polročný výkaz o pohybe výrobkov,
- Potrav 1-12 - Ročný výkaz o hospodárení v podnikoch potravinárskeho priemyslu – modul 193,
- VOH 7-12 – Mesačný výkaz o výrobe, odbyte a súhrnnej ponuke jatočnej hydiny a konzumných vajec.

Spotreba potravín je spracovaná v rámci **17 hlavných komoditných skupín**, a to:

1. spotreba mäsa a mäsových výrobkov (v hodnote na kosti),
2. spotreba mlieka a mliečnych výrobkov,
3. spotreba konzumných vajec,
4. spotreba jedlých tukov a olejov,
5. spotreba cukru,
6. spotreba kakaového prášku, čokolády a čokoládových cukrovínok, nečokoládových cukrovínok, zmrzliny a včelieho medu,
7. spotreba obilnín,
8. spotreba cestovín, chleba, pšeničného pečiva a trvanlivého pečiva,
9. spotreba zemiakov,
10. spotreba jedlých strukovín,
11. spotreba zeleniny a zeleninových výrobkov,
12. spotreba ovocia a ovocných výrobkov,
13. spotreba orechov,
14. spotreba maku, droždia, čaju, zrnkovej kávy praženej a soli jedlej
15. spotreba alkoholických nápojov,
16. spotreba nealkoholických nápojov,
17. spotreba rýb.

1. Spotreba mäsa a mäsových výrobkov (v hodnote na kosti) v SR

Komoditná skupina **mäso a mäsové výrobky** (v hodnote na kosti) zahŕňa všetky základné druhy mäsa: hovädzie, teľacie, bravčové, hydinové, ovčie, konské, kozie mäso, zverinu, mäso z domácich králikov a ostatných drobných zvierat. Pri výpočte spotreby jednotlivých druhov mias sa započítava aj spotreba jedlých vnútorností.

Do kategórie **zverina** sú zaradené: mäso zo sviň (nie domácich), králikov a zajacov (okrem domácich).

Do kategórie **ostatné mäso** sú zaradené napr. mäso zo somárov, múl, koní, žabacie stehienka, hmyz.

Mäso v hodnote na kosti znamená jatočnú mŕtvu hmotnosť mäsa.

2. Spotreba mlieka a mliečnych výrobkov v SR

Komoditná skupina **ostatných mliečnych výrobkov** zahŕňa: mliečne peny, dezerty bez jogurtovej kultúry, pudíngy, tvarohové nátierky, syrové dezerty a krémy.

Komoditná skupina **extra tvrdých, tvrdých a polotvrdých syrov** zahŕňa napr. syry s modrou plesňou, ementál, syr Finlandia, Gouda, Grada padano, Roquefort, Pecorino alebo Eidam.

Komoditná skupina **mäkkých a polomäkkých syrov** zahŕňa napr. syr Brie, Camembert, Kefalgraviera alebo Kasseri.

Komoditná skupina **konzumné kravské mlieko** zahŕňa konzumné mlieko bez úpravy tuku, plnotučné, čiastočne odtučnené (polotučné) a odtučnené mlieko.

Spotreba mlieka a mliečnych výrobkov je uvedená v kilogramoch na obyvateľa. Na prepočet na litre sa používa koeficient 1,03, ktorý platí pre všetky druhy mlieka. Spotrebu kravského, ovčieho a kozieho mlieka tvorí mlieko a mliečne výrobky, ktoré sú prepočítané na ekvivalent surového mlieka na základe nasledujúcich koeficientov:

- mlieko kravské konzumné – 1,01,
- sladká smotana – 1,01,
- kyslomliečne výrobky bez fermentovanej smotany – 1,10,
- sušené mlieko – 10,00,
- zahustené mlieko – 3,00,
- čerstvé syry – 7,10,

- prírodné syry – 8,78,
- tavené syry – 6,20,
- ovčie syry – 4,80.

Do spotreby mlieka sa nezapočítava množstvo mlieka použitého na výrobu masla (spotreba masla je vykazovaná v komoditnej skupine jedlé tuky a oleje), množstvo mlieka určené na kŕmne účely (vrátane mlieka použitého na výrobu krmív) a straty surového mlieka priamo na farme, resp. v podnikoch mliekarenského priemyslu. Spotreba za jednotlivé druhy mlieka je počítaná samostatne.

Pri výpočte spotreby konzumného kravského mlieka a smotany boli z množstva dovezených tovarov vylúčené CN kódy z colného sadzovníka vzťahujúce sa na balenia s objemom mlieka nad 2 l. Pri sušenom a zahustenom mlieku boli z množstva dovezených tovarov vylúčené CN kódy vzťahujúce sa na balenia s hmotnosťou nad 2,5 kg.

Do výpočtu spotreby kozieho mlieka a mliečnych výrobkov, tvarohov a ostatných mliečnych výrobkov nevstupujú údaje o množstve dovezených a vyvezených tovarov zo zahraničného obchodu.

3. Spotreba konzumných vajec v SR

Spotreba konzumných vajec na obyvateľa sa uvádza buď ako spotreba vajec brutto v kilogramoch, alebo v kusoch. Ukazovateľ spotreby vajec brutto vyjadruje celkovú spotrebu vajec prepočítanú na kilogramy na jedného obyvateľa. Jednému kilogramu vajec zodpovedá 16,4 kusov vajec. Komoditná skupina vajcia zahŕňa: spotrebu slepačích vajec vrátane melanží a sušených vaječných hmôt. Do kategórie vaječnej hmoty sú zaradené napr. sušené, mrazené alebo inak konzervované vaječné žĺtky, čerstvé, sušené, varené, mrazené alebo inak konzervované vtáacie vajcia bez škrupín.

4. Spotreba jedlých tukov a olejov v SR

Komoditnú skupinu **jedlých tukov a olejov** tvorí maslo, bravčová masť, margaríny, pokrmové tuky, jedlé oleje a ostatné tuky.

Do kategórie **jedlé oleje** sú zahrnuté napr. olej z repky olejnej, kukuričný olej, panenský olivový olej alebo arašidový olej.

Do kategórie **ostatné tuky** sú zahrnuté napr. hydinový tuk, tuk z hovädzích zvierat, oviec alebo kôz alebo loj na výrobu potravín na ľudskú konzumáciu.

Všetky uvedené skupiny tukov sa prepočítavajú na ekvivalent čistého (100 %) tuku. Spotreba tukov na obyvateľa je prepočítaná na ekvivalent čistého (100 %) tuku pomocou nasledujúcich koeficientov:

- maslo – 0,800,
- bravčová masť – 0,861,
- jedlé oleje – 0,980,
- margaríny – 0,579,
- ostatné tuky – 0,990.

5. Spotreba cukru v SR

Do výpočtu komoditnej skupiny **cukor** je zahrnutý jedine cukor určený na humánnu spotrebu, t. j. cukor konzumovaný priamo alebo ako zložka potravinárskych výrobkov. Cukor určený na nepotravinárske účely je zo spotreby vylúčený.

6. Spotreba kakaového prášku, čokolády a čokoládových cukrovínok, nečokoládových cukrovínok, zmrzlín a včelieho medu v SR

Do komoditnej skupiny **čokoláda a čokoládové cukrovinky** sú zahrnuté okrem čokolády a čokoládových cukrovínok aj cukrovinky s obsahom kakaa, plnené a neplnené čokoládové kusy, tabuľky alebo tyčinky a čokolády obsahujúce alkohol.

Do komoditnej skupiny **nečokoládových cukrovínek** sú zahrnuté biela čokoláda, žuvacie gummy obalené cukrom, karamelky a podobné cukríky, tvrdé plnené bonbóny, cukrom potiahnuté výrobky (dražé), gumové a želatínové cukrovinky a cestá, marcipány, nugát a iné pripravené cukrovinky.

7. Spotreba obilnín v SR

Komoditná skupina **obilniny** zahŕňa pšeničnú múku, ražnú múku, kukuričnú krupicu, ovsené vločky, jačmenné krúpy a vylúpanú ryžu. Do spotreby sú zahrnuté obilniny určené na priamu konzumáciu ako aj vo forme výrobkov z obilia. Zo spotreby sú vylúčené technické múky na výrobu škrobu, alkoholu a na kŕmne účely.

Komoditná skupina obilniny sa delí na dve kategórie - obilniny v hodnote zrna a obilniny v hodnote múky. Na prepočet zrna na ekvivalent múky sú pre jednotlivé obilniny použité nasledovné koeficienty:

- pšeničná múka – 0,77,
- ražná múka – 0,755,
- ovsené vločky – 0,561,
- jačmenné krúpy – 0,72,
- kukuričná krupica – 0,97.

8. Spotreba cestovín, chleba, pšeničného a trvanlivého pečiva v SR

Do komoditnej skupiny **cestoviny** nie sú zahrnuté: plnené cestoviny, sušené cestoviny a cestoviny varené alebo inak upravené.

9. Spotreba zemiakov v SR

Komoditná skupina **zemiaky** sa člení na dve podkategórie. Do prvej podkategórie patria skoré zemiaky a do druhej sú zaradené ostatné zemiaky. Do podkategórie ostatné zemiaky patria výrobky zo zemiakov (napr. tenké zemiakové smažené alebo pečené lupienky, mrazené zemiaky (nevarené alebo varené v pare alebo vo vode), zemiaky spracované na múku, krupicu, vločky alebo mrazené výrobky).

Do komoditnej skupiny zemiaky nie sú zahrnuté sladké zemiaky.

10. Spotreba jedlých strukovín v SR

Do komoditnej skupiny **jedlých strukovín** sú zahrnuté nasledovné strukoviny: hrach jedlý, šošovica a fazuľa.

11. Spotreba zeleniny a zeleninových výrobkov v SR

Do komoditnej skupiny **zelenina a zeleninové výrobky** sú zahrnuté nasledovné druhy zeleniny: paradajka, cibuľa, cesnak, karfiol a brokolica, kel, kapusta, šalát, mrkva, petržlen, zeler, uhorka, hrach, fazuľa, paprika zeleninová, špenát, kaleráb, melón, kukurica cukrová, huba a ostatná zelenina.

Do komoditnej skupiny **ostatná zelenina** sú zaradené napr. pór, chren, cvikla, špargľa, baklažán, artičoka, oliva, tekvica, kapara alebo fenikel.

Zeleninové výrobky, ktoré sú zastúpené v spotrebe zeleniny a zeleninových výrobkov, zahŕňajú: mrazenú, sušenú, konzervovanú a nakladanú zeleninu, zeleninový pretlak, kečup a zeleninovú šťavu. Údaje sú počítané v ekvivalente čerstvej zeleniny.

12. Spotreba ovocia a ovocných výrobkov v SR

Do komoditnej skupiny **ovocie a ovocné výrobky** sú zahrnuté nasledovné druhy ovocia: južné ovocie, hrozno a ovocie mierneho pásma. Ovocné výrobky, ktoré sú zastúpené v spotrebe ovocia a ovocných výrobkov zahŕňajú: mrazené, sušené, konzervované a homogenizované ovocie (lekváre, džemy, ovocné pyré a pod.) a ovocné šťavy.

Do komoditnej skupiny **južné ovocie** sú zaradené: pomaranče, mandarínky, citróny, grapefruity, banány, kivi, datle, figy, ananás a ostatné južné ovocie.

Do komoditnej skupiny **ostatné južné ovocie** sú zaradené: avokádo, guajavy, duriány, tomely, tamarindy, liči, jackfruity, sapoty, jabĺčka kešu, karamboly a pitahaye.

Do komoditnej skupiny **ovocie mierneho pásma** sú zaradené: jablká, hrušky, slivky, čerešne, višne, marhule, broskyne, ríbezle, egreše, jahody záhradné, maliny, brusnice a ostatné ovocie.

Do komoditnej skupiny **ostatné ovocie** sú zaradené: dule a čerstvé ovocie (okrem orechov, banánov, datlí, fig, ananásu, avokáda, guajavy, manga a mangostanov, citrusového ovocia, hrozna, melónov (vrátane vodových melónov) a papáji, jabĺk, hrušiek, jahôd, malín, moruše, ostružiny a ostružinových malín, brusníc). Údaje sú počítané v ekvivalente čerstvého ovocia.

13. Spotreba orechov v SR

Do komoditnej skupiny **orechy** sú zahrnuté vlašské orechy, arašidy a ostatné orechy, pričom sa rozlišujú orechy v škrupine a orechy v hodnote jadra. Administratívne zdroje údajov použité pri iných komoditách neobsahujú údaje o tejto komodite, preto do výpočtu spotreby orechov vstupujú len údaje zo zahraničného obchodu.

Do kategórie **ostatné orechy** sú zaradené: para orechy, mandle, lieskovce, gaštany, kokos, pistácie, kešu, makadámové orechy, orechy kola, arekové orechy, píniové oriešky, pekanové orechy, palmové orechy, tropické orechy.

14. Spotreba maku, čaju, droždia, zrnkovej kávy praženej a soli jedlej v SR

Komoditná skupina **zrnková káva** zahŕňa praženú zrnkovú kávu, instantnú kávu, bezkofeínovú kávu, kávové výťažky a koncentráty.

Komoditná skupina **čaj** zahŕňa čierny a zelený čaj vrátane čajových extraktov a koncentrátov.

Dostupné administratívne zdroje údajov neobsahujú údaje o počiatocnom a konečnom stave zásob, objeme domácej produkcie (okrem maku) a odhadovaných stratách pre tieto komodity, preto do výpočtu spotreby čaju, droždia, zrnkovej kávy praženej a soli jedlej vstupujú len údaje o množstve dovezených a vyvezených tovarov zo zahraničného obchodu.

15. Spotreba alkoholických nápojov v SR

Do spotreby alkoholických nápojov patria všetky nápoje obsahujúce viac než 0,5 objemových percent alkoholu.

Komoditnú skupinu **alkoholických nápojov** tvoria liehoviny, víno hroznové, víno ostatné, vermut a pivo.

Do komoditnej skupiny **víno hroznové** sú zahrnuté len hroznové víno vrátane šumivých, sýtených a perlivých vín.

Do komoditnej skupiny **ostatné víno** sú zahrnuté hroznové mušty, jablčné a hruškové kvasené vína a medovina.

Do komoditnej skupiny **liehoviny** sú zahrnuté všetky kategórie liehovín s obsahom 40 % objemových percent alkoholu vrátane likérov.

Komoditná skupina alkoholických nápojov je vyjadrená dvoma spôsobmi – ako alkoholické nápoje v hodnote nápoja a alkoholické nápoje v hodnote 100 % liehu. Na prepočet jednotlivých druhov alkoholu na 100 % lieh sa používajú nasledovné koeficienty:

- liehoviny: 0,4,
- víno hroznové: 0,11,
- víno ostatné: 0,145,
- vermut: 0,15,

- pivo: 0,04.

16. Spotreba nealkoholických nápojov v SR

Nealkoholické nápoje sú nápoje, ktoré neobsahujú alkohol alebo obsahujú alkohol v množstve najviac 0,5 objemového percenta a sú vyrobené z ovocnej, zeleninovej alebo inej rastlinnej zložky, pitnej vody alebo z minerálnej vody, sladidiel, látok určených na aromatizáciu potravín, alebo sú vyrobené kombináciou uvedených zložiek. Nealkoholické nápoje možno sýtiť oxidom uhličitým.

Komoditná skupina **nealkoholické nápoje** tvoria neochutené nesladené nápoje, ochutené prisládzané nápoje, nealkoholické pivo a radlery, ovocné a zeleninové šťavy vrátane nektárov a sirupové nápoje.

Kategória **neochutené nesladené nápoje** zahŕňa: neochutené a prisládzané sýtené minerálne vody a ostatné prírodné vody.

Kategória **ochutené prisládzané nápoje** zahŕňa: ochutené a prisládzané limonády, minerálne a ostatné osviežujúce nápoje okrem sirupových nápojov, ovocných štiav a nektárov.

17. Spotreba rýb v SR

Do komoditnej skupiny ryby sú okrem čerstvých a mrazených rýb zahrnuté aj rôzne rybie výrobky, ako sú napr. konzervy, rybie pasty, rybacie polotovary, a takisto aj solené, sušené a údené ryby. Tento komplexný prístup umožňuje získať reálny obraz o celkovom prísune rýb do ľudskej výživy, bez ohľadu na formu ich spotreby.